

ВААД УКРАЇНИ
VAAD of UKRAINE

ОБЩИННИЙ ЗВІТ

«ДІЯЛЬНІСТЬ ВААДУ УКРАЇНИ В 2025 РОЦІ»

(Співпрезиденти Вааду України Едуард Шифрін та Йосиф Зісельс, виконавчий директор – Лев Шпільський, програмний директор – Людмила Брагінська)

Асоціація єврейських організацій та общин (Ваад) України створена 14 січня 1991 року і зареєстрована Мін'юстом України. До складу Вааду входило до 2022 року 267 організацій з 90 міст України, в тому числі 53 релігійні громади, 51 міська громада, 13 соціальних структур, 17 єврейських шкіл, 79 культурних організацій, 12 асоціацій в'язнів гетто і концтаборів, 10 молодіжних організацій, 5 організацій – асоційованих членів. Станом на травень 2025 до складу Вааду входить 167 єврейських організацій України. Щоб не наражати на ризик, 24 єврейські організації, які опинилися на окупованих територіях, тимчасово призупинено їх членство у складі Вааду України.

Асоціація є активним учасником і представником зазначених організацій в Світовому єврейському конгресі.

Ваад України є співзасновником Сіоністської федерації України, Єврейської конфедерації України, Євроазіатського єврейського конгресу (ЄАЄК), Конгресу національних громад України (КНГУ), Всеукраїнського благодійного фонду «Рехуш Єгуді», Міжнародного меморіального фонду «Бабин Яр», Центру єврейської освіти, Чернівецького музею історії та культури євреїв Буковини.

Після 24 лютого 2022 року напрямки діяльності Вааду України були переорієнтовано переважно на гуманітарні проєкти та програми, пов'язані з широкомасштабною російською агресією проти України.

Фінансову підтримку проєктам і програмам Вааду, а також поточній діяльності офісу впродовж 2025 року надали:

Eduard Shifrin / Едуард Шифрін

James Temerty fund / Фонд Джеймса Темерті

World Jewish Congress (WJC) / Світовий єврейський конгрес (СЄК)

Eliezer Feldman (Sholom Aleichem Foundation) / Елиезер Фельдман (Фонд Шолом-Алейхема)

Breiman Michael / Брейман Михайло

International Renaissance Foundation / Міжнародний фонд "Відродження"

Kerez Ihor / Керезь Ігор

Kyiv educational center "Tolerspace" (Anna Lenchovska) / Київський освітній центр "Простір толерантності" (Анна Ленчовська)

Charitable Foundation "Brücke der Hoffnung e.V.", Mrs. Marieluise Beck (ФРГ) / Фонд "Мост надії" (Марилуїз Бек, член Бундестага)

Charitable organization "Charitable Foundation "Soborna" / Благодійна організація «Благодійний фонд «Соборна»

Dolyna City Council and Dolyna City United Territorial Community / Долинська міська рада та Долинська міська об'єднана територіальна громада

Dubovenko family / Родина Дубовенко (США)

Exat LLC and Andriy Anisimov / ТОВ «Екстат» та Андрій Анісімов

Israeli friends of Ukraine / Ізраїльські друзі України

“Mabat” (Borys Shtivelman) / Мабат (Борис Штівельман)

Medix-Ray International Group LLC (Lisod) / ТОВ "Медікс-Рей Інтернешнл Груп" (Лісод)

Moshchenko Sergiy / Мощенко Сергій

Nova Ukraine (NU) / Нова Україна (НУ)

"Offensive Fund". National Guard of Ukraine / «Фонд наступу». Національна гвардія України

The Polsky Foundation / Фундація Майкла Польського

RAZOM for Ukraine / Фонд «RAZOM»

Ukrainian Catholic Archdiocese of Philadelphia / Українська Католицька Архієпархія Філадельфії

Vyshnevyyi Alla & Marat / Вишневі Алла та Марат

1. ГУМАНІТАРНІ ПРОГРАМИ ТА ПРОЄКТИ ВААДУ УКРАЇНИ

1.1. Фінансова допомога общинам (координатор – Арина Вівсяніцька)

Волонтери Вааду України знаходяться на постійному телефонному зв'язку з керівниками єврейських общин та організацій у великих і малих містах України і отримують від них прохання про надання фінансової допомоги через воєнну ситуацію.

Ваад спрямовує кошти на допомогу общинам під відповідальність керівників. Спеціальна цільова допомога надається також єврейським общинам – членам Асоціації єврейських общин малих міст України (Київська та Черкаська області).

Впродовж 2025 року допомогу отримали близько 25 організацій і громад в 20 містах та містечках у 9 областях України.

Спонсорами програми стали:

- Фонд Майкла Польського;
- Світовий єврейський конгрес (Нью-Йорк, США);
- Еліезер (Альберт) Фельдман.

1.2. Забезпечення єврейських общин мацою до свята Песах (керівник - Йосиф Зісельс, координатори Лев Шпильський та Міла Брагинська)

Навесні 2025 року Ваад України, завдяки фінансуванню Світового єврейського конгресу, замовив у мацпекарні Київської міської єврейської громади 8500 кг маци, яку відповідно до замовлень, переслав у 110 єврейських організацій і общин 22 областей України, куди можливо було безпечно відправити мацу поштою або автомобільним транспортом. Цією мацою вдалося забезпечити потреби 8500 євреїв та їхніх родин до свята Песах. Цю роботу було проведено спільно з іншими єврейськими організаціями і фондами, а також за допомогою волонтерів і водіїв.

Спонсорами програми стали:

- Світовий єврейський конгрес (Нью-Йорк, США);
- Приватні спонсори.

1.3. Програма «Відновлення під час війни». Психологічна та психіатрична реабілітація членів внутрішньо переміщених родин, та інших жінок та дітей, ветеранів-військовослужбовців, що особливо постраждали внаслідок бойових дій після 24.02.2022 (керівник – Йосиф Зісельс)

Одним з драматичних наслідків російської агресії проти України є сотні тисяч людей з психологічними та психічними травмами. На жаль, в Україні майже немає ефективної психологічної допомоги для цивільних жертв війни, а також недостатня психологічна допомога для військовослужбовців.

Дуже важливий маркер після психологічної травми – це термін часу між травмою і наданням професійної допомоги.

З психіатричної літератури відомо, що війни породжують у соціумі величезні хвилі психологічних розладів та психічних хвороб. Найбільш відома та розповсюджена хвороба – це ПТСР (посттравматичний стресовий розлад), яка розвивається в середньому впродовж року після травми та охоплює до 20% травмованих людей. Якщо не встигнути надати психологічну допомогу у найближчі після травми місяці, лікування ПТСР може потім зайняти роки.

Ваад України ініціював, розробив і з 1 травня 2022 року розпочав втілювати в Україні Програму психологічної реабілітації жертв війни «Відновлення під час війни». Головна мета програми – знизити ризики утворення ПТСР, надати вчасну психологічну підтримку, досягти стабілізації психоемоційного стану підопічних (військовослужбовців після полону, поранень

та контузій, особливо множинних, сімей з незворотними втратами, сімей з полоненими або зниклими безвісти, родин ВПО та інших).

Для цього було створено систему тритижневих групових виїздів (проектів) для підопічних, які потребують інтенсивної психологічної інтервенції та підтримки. Проекти, в залежності від індивідуальних особливостей підопічних та можливостей локації, розраховані на групи від 20 до 40 учасників (дорослі та їхні діти), з якими працюють від 6 до 8 фахових психологів та арт-майстер на кожному проекті. Для дітей відповідного віку додатково залучаються вихователі та аніматор.

Цілі першого етапу Програми: стабілізація психоемоційного стану, психологічна підтримка та навчання самодопомозі.

Групові та індивідуальні консультації доповнюються арт-терапією, тілесною терапією, туристичними екскурсіям, плетінням маскувальних сіток та іншими видами активності, які узгоджені з психологами.

Психологи тестують усіх дорослих учасників Програми на початку та наприкінці кожного проекту, таким чином ми отримуємо об'єктивні показники динаміки зміни психоемоційного стану підопічних.

Для успішної роботи учасники об'єднуються психологами у підгрупи підтримки, як правило, працює 2 дорослих та 2 дитячі групи (молодші школярі та підлітки). Також учасники проекту можуть отримати за бажанням сімейні та підліткові консультації.

Після завершення кожного проекту його учасники мають можливість продовжити процес реабілітації у онлайн-форматі шляхом щотижневих консультації впродовж 8-12 тижнів.

Кожна група психологів, які працюють на проекті Програми очолюється психологом-методистом, який по закінченню проекту створює програмно-методичний звіт, в якому відображаються особливості психологічного аспекту конкретного проекту, результати роботи психологів, динаміка змін психоемоційного стану учасників проекту, що є без сумніву об'єктивним маркером успішності кожного проекту.

Впродовж 2025 року Ваад України за підтримки спонсорів і партнерів підготував та провів 20 тритижневих проектів (змін). А всього з початку Програми (з 1 травня 2022 року) - 141 проект. Через зазначені проекти Програми пройшли перший етап інтенсивної реабілітації 518 підопічних, особливо постраждалих від війни, це - 281 родина, зокрема, 285 дорослих (255 жінок та 30 чоловіків), 233 дитини від 2 до 17 років. 54,8% учасників Програми були з втратами чоловіків або дітей від бойових дій.

На 20 проектах програми психологи відпрацювали 118 тритижневих змін психологічних консультацій та групових занять (показник статистичний, майже кожен працював на декількох змінах) та 20 арт-майстрів (5 фахівців, бо кожен брав участь у кількох проектах), 20 адміністративних керівників проектів (знову ж таки працювали 7 співробітників, більшість – по кілька разів), а також вихователі, аніматори та тур інструктори.

Детальну статистику за 2025 рік та за 44 місяці роботи Програми зведені у таблицю:

	За 2025 рік	З початку Програми (з 1.05.2022р. до 31.12.2025 р.)
Кількість проектів (змін)	20	141
Кількість родин, які отримали допомогу на основних проектах	281	2006
Кількість учасників, всього пройшло основні проекти	518	4305
з них, дорослих, (зокрема чоловіків)	285(30)	2083 (139)
дітей (від 2-х до 17 років)	233	2220
Кількість сімей з воєнними втратами близьких	154	589

Методичний вебінар 2025 р. для фахівців, що співпрацюють з Програмою Вааду України “Відновлення під час війни”

У січні 2025 року відбувся методичний вебінар для психологів. Форма проведення онлайн на Платформі Zoom та публікація запису доповідей на платформі YouTube з обмеженим доступом для психологів, що співпрацюють з Програмою “Відновлення під час війни”. У вебінарі взяли участь 82 психолога, які були присутні безпосередньо на одній або кількох доповідях. Робота проходила насичено, кожного дня було кілька доповідей на різні теми: 1-й день - 7 доповідей, 2-й день - 6, 3-й день - 7, 4-й день - 8, усього 28 тематичних доповідей.

Кількість присутніх на кожній доповіді була різною та коливалася від 25 до 49 осіб.

Найбільшу зацікавленість викликала тема застосування медичного канабісу, що пояснюється новизною цього способу відновлення.

Також психологи Програми могли і можуть скористатися записами доповідей на платформі YouTube. Кількість переглядів наразі від 4 до 75.

Скринінг-тестування

Велика кількість дорослих та дітей, які потребують необхідної психологічної підтримки, підштовхнула команду Програми до необхідності пошуку методик диференціювання усього масиву постраждалих від бойових дій по рівню глибини їх стресу та психологічної травми. Восени 2022 року була розроблена та узгоджена з різними психологічними групами та організаціями система скринінг-тестування, за участі фахових психологів-діагностів, усього масиву дорослих та дітей, які звернулися по допомогу до Програми.

З січня 2023 року розпочалося скринінг-тестування усіх потенційних учасників Програми психологами двох інституцій – Програми СЕТА (кафедра психології НаУКМА) та проекту Open Doors (Міжнародний інститут післядипломної освіти). У липні 2023 до них долучилася третя група психологів КПП, яких було підготовлено до тестування за допомоги кафедри психології УКУ.

На 31 грудня 2025 року було запрошено до скринінг-тестування 7841 дорослих учасників програми, тобто близько 94% потенційних дорослих учасників Програми. 5553 (71%) дорослих учасників пройшли скринінг-тестування на 31.12.2025 року зазначеними трьома командами психологів наших партнерських організацій.

2288 (29%) дорослих учасників відмовилися від онлайн-спілкування з психологами, які проводять вказане скринінг-тестування.

Результати спецпроєкту скринінг-тестування допомагають керівництву Програми умовно розділити масив кандидатів на участь у Програмі на чотири групи:

- кандидати з низькими результатами тестування та відповідними коментарями психологів, які не потребують інтенсивного курсу реабілітації, їм надається тільки “Валізка самодопомоги” (методичні рекомендації для самостійної стабілізації та підтримки свого психологічного стану). (Група 1 – 424 жінок (7,6%) на 31.12.2025 р.);
- кандидати з середніми результатами тестування і відповідними коментарями психологів, які направлятимуться до наших партнерських психологічних організацій для проходження курсу онлайн-консультацій (Група 2 – 2144 дорослих (38,6%) на 31.12.2025.). Учасники Програми другої групи (усі 2144 дорослі та їх діти), крім «Валізки самодопомоги», отримали можливості від наших партнерів на проходження курсу онлайн-консультування (8-16 консультацій) з метою досягнення стану психологічної реабілітації.
- кандидати з високими результатами тестування і відповідними коментарями психологів. у вигляді потреби на глибоке психологічне втручання, запрошуються для участі в одному з основних проєктів Програми “Відновлення під час війни” для проходження інтенсивного тритижневого курсу першого етапу реабілітації (Група 3 – 2985 дорослих учасників (53,8%) на 31.12.2025 р.).
- Учасники третьої групи, для яких психологи-діагности, які проводили скринінг-тестування побачили потребу проведення психіатричних консультацій (виділена група 4 - 486 дорослих клієнтів (8,8%) на 31.12.2025 р.).

Таким чином, використавши результати скринінг-тестування, ми значно, майже вдвічі скорочуємо чергу потенційних учасників наших інтенсивних проєктів і встигаємо до кінця

поточного року провести через Програму основну масу найбільш постраждалих кандидатів, тим самим значно зменшивши їх ризики захворювання ПТСР. В той же час, порівнюючи результати скринінг-тестування впродовж 2025 року ми бачимо як продовжує зростати питома вага тяжких випадків від початку процесу скринінг-тестування, що і не дивно, оскільки війна продовжується.

Психологічна реабілітація військовослужбовців та їх сімей.

У Програми «Відновлення під час війни», починаючи з літа 2022 року, є досвід спільних реабілітаційних проєктів разом з Національною гвардією України (НГУ). Так, ми провели з НГУ ще восени 2022 року два проєкти з дружинами та дітьми військовослужбовців НГУ, зокрема з тими, хто залишився без чоловіків або без синів внаслідок бойових дій.

У 2023 році ми отримали пропозицію про співпрацю у реабілітаційних проєктах від Західного управління НГУ в новій локації, розташованій у гірському селі Івано-Франківської області. У 2024 р. наша Програма провела 5 спільних проєктів з НГУ та надала психологічну допомогу 69 військовослужбовцям (після поранень, множинних баротравм та фізичної реабілітації) або/та їх сім'ям з такими результатами

У 2025 році Програма провела 2 спільних проєкти з військовими частинами ЗСУ, НГУ, прикордонної служби та ДАУ та надала психологічну та психіатричну допомогу ще 30 (139 з початку Програми) військовослужбовцям (діючим та ветеранам) після поранень, множинних баротравм та фізичної реабілітації.

Аналіз роботи з військовими показує:

1. Психоемоційний стан підвищився на 4-5 балів з 1-2 балів на початку до 7-8 балів;
2. Покращилося самопочуття учасників як фізіологічне, так і психологічно було опрацьовані фактори, які заважали бійцям нормально функціонувати;
3. Учасники отримали та сформували навички саморегуляції, подолання психологічного тиску стресорів, емоційних та поведінкових проявів. Отримали бази знань для розуміння та корекції свого психоемоційного стану
4. Були сформовані навички психологічної самопомоги та навички першої психологічної допомоги в бойовій обстановці;
5. Були скореговані емоційні сфери: зниження тривожності, корекція страхів, агресії;
6. Були також сформовані навички пошуку та активізації позитивних ресурсів, нормалізації психоемоційного стану, соціально-психологічної реадaptaції;
7. Завдяки Арт-терапії були опрацьовані навички перенесення негативних емоцій та травмуючого досвіду у творчу діяльність, завдяки чому учасники змогли опрацьовати та опанувати, як травмуючі спогади та переживання, так і агресію;
8. Робота з масажистом дозволила розслабити тіло та попрацювати з затисками та проблемами тіла;

Загалом цілі проєктів досягнуто, з рекомендацій треба зазначити що учасники, які приїждять для участі, мають погану поінформованість та багато проблем як психологічної, так і фізіологічної направленості. Загальна травмованість та обмежений час проєкту не дозволяє опрацьовати травматичні події прояви та синдроми повністю, але не дивлячись на це, можемо констатувати що з метою підвищення та стабілізації психоемоційного стану, нормалізації поведінки, ресоціалізації військових ця частина Програми повністю впоралася. Учасники підвищили настрій, виглядають значно краще ніж на початку проєктів, почали набирати здорову вагу та розмовляти про відновлення фізіологічних функцій та потреб організму.

Продовження психологічної реабілітації.

Після проходження інтенсивного курсу психологічної підтримки, деякі жінки та діти потребують продовження процесу психологічної реабілітації. За рекомендаціями психологів Програми ми створили другий етап психологічної реабілітації у вигляді курсів онлайн-консультування впродовж 8-16 тижнів з щотижневими онлайн-консультаціями. Наші партнери, зазначені вище психологічні інституції, пропонують безоплатно таким сім'ям розроблені курси онлайн-консультування. Проєкт має свого координатора-волонтера.

На 31 грудня 2025 року ми мали наступні результати роботи онлайн-курсів:

	Станом на 30.06.2025 р.	Станом на 31.12.2025 р.	Усього на 31.12.25 р. (починаючи з 1.05. 2022 р.)
Подано заявок на онлайн-курси	292	7	299
Завершено онлайн-курсів	291	5	297
В процесі консультування	1	2	2

У рідких випадках, коли психолог, який проводить онлайн-консультування, бачить погіршення стану підопічної жінки чи дитини, він може звернутися до керівництва Програми з проханням повторити інтенсивний курс психологічної підтримки

Психіатричні консультації

Починаючи з березня 2023 року Програма працює на своїх основних проєктах майже виключно з учасниками третьої групи після скринінг-тестування. Ці учасниці мають глибокі психологічні травми. Таке ускладнення основних проєктів привело до того, що психологи-методисти проєктів почали звертатися до керівництва Програми з проханнями надати можливість проведення для окремих учасниць психіатричних консультацій. Також під час скринінг-тестування інколи також виникає потреба у психіатричних консультаціях.

При Програмі була створена психіатрична служба з 8 фахових психіатрів, які онлайн та, при можливості, оф лайн проводять зазначені консультації, ставлять діагнози та виписують потрібні рецепти на лікування наших підопічних.

Так з початку запровадження психіатричних консультацій методисти запросили для своїх підопічних 186 консультацій психіатрів. Майже всі зазначені консультації відбулися. Деяким жінкам Програмою було профінансовано закупівлю призначених психіатрами ліків.

З лютого по кінець червня 2025 року було проведено 60 психіатричних консультацій. У більшості випадків психіатри діагностували змішаний тривожно-депресивний розлад (F41.2.), стійкий невротичний розлад, пов'язаний зі стресом, тривожно-депресивний розлад, пов'язаний зі стресом, таких – 39 осіб. 3 особи мають здоровий стан. Також трапляються такі діагнози, як фактичний розлад – 2 особи, розлад адаптації з порушенням емоцій – 1 особа, помірний депресивний розлад (F32.1.) - 5 осіб, розлад адаптації (F43.2.) – 2 особи, межовий розлад – 1 особа, маячний розлад – 1 особа.,

Враховуючи досить велику кількість жінок, які потребують психіатричного консультування, у Програмі, у позаминулому році було запроваджено посаду координатора-волонтера психіатричної допомоги.

Усі методисти, які викликали психіатрів, відмічають позитивні результати та досить високу ефективність у випадках співпраці психологів та психіатрів. Завдяки консультаціям психіатрів ми знаємо, що на наші проєкти вже потрапили десятки жінок з діагнозом ПТСР.

Упродовж 2025 року було проведено 160 психіатричних консультацій.

Під час консультацій у клієнтів фіксувалися множинні психічні та емоційні розлади, у зв'язку з чим один клієнт міг мати декілька діагнозів одночасно. Тому наведена нижче статистика відображає частоту діагнозів, а не кількість унікальних осіб.

Структура діагнозів (кількість випадків)

Діагноз	Кількість
Інсомнія	87
Генералізований тривожний розлад	89
Тривожно-депресивний розлад	98

Стійкий невротичний розлад із проявами тривожно-депресивної симптоматики, з панічними атаками	101
Адаптаційний розлад із тривожно-депресивною, реакцією на втрату	74
МВ23.2 — реакція горювання	72
ПТСР	77
Розлад адаптації F43.2	62
Помірний депресивно-тривожно-астенічний синдром	49
Депресивний синдром	34
Змішаний тривожно-депресивний розлад F41.2	34
Обсесивно-компульсивний розлад (ОКР), помірний ступінь	9
Афективна чутливість	8
Невротичний розлад, пов'язаний зі стресом, із тривожно-депресивною симптоматикою та інсомнією	7
Адаптивний розлад	7
Афективний розлад, змішаний перебіг, гіпоманіакальний синдром	5
Наслідки органічного враження головного мозку чи, контузії	6
Хронічний посттравматичний больовий синдром	4

При наявності фінансування ми плануємо, за рекомендаціями психологів, розпочинати психіатричні консультації майже одразу після проведення скринінг-тестування. Мета такого превентивного консультування – медикаментозно стабілізувати психоемоційний стан деяких жінок за 2-3 місяці до участі в черговому проєкті Програми.

Реабілітація сімей з втратами

Впродовж 2025 року у Програмі відбулася ціла низка проєктів з втратами: або це були великі проєкти, де усі сім'ї були з втратами, або невеликі групи. Важливо, що за три тижні сім'ї з втратами працювали не тільки з практиками горювання, але їм було запропоновано також практики відновлення.

Всі клієнти, що переживають втрату близької людини потребують більше часу для висловлювання думок, почуттів, переживань (ця потреба зазвичай фруструється в соціальних осередках, робочих колективах та сімейних колах через неготовність оточуючих людей зіткнутися з інтенсивними важкими емоціями, що супроводжують горе).

Отже, для індивідуальних зустрічей важливо виокремлювати більше часу, до 1,5 години. Для достатньої кількості часу на групових сесіях склад учасників треба обмежувати до 6-7 осіб, застосовувати недирективний підхід до ведення груп, обмежувати час психоедукаційних інтервенцій тренерів до 10-15% тривалості зустрічі.

Є особливість переживання втрати в родинях цивільних та військових. Членам родин комбатантів легше знайти сенс, який вони можуть вкласти в загибель близької людини, разом зі ставленням до неї як до героя. Ми спостерігали, що члени родин загиблих захисників відчувають свій особливий соціальний статус та очікують належного визнання не тільки з боку команди, але і усього суспільства і як конкретний вияв - визнання з боку персоналу локації.

Є суттєва різниця між переживанням горя у матерів загиблих та переживанням дружин. Удови, особливо молодшого віку переживають втрату соціального статусу, особистісну кризу у зв'язку із втратою чоловіка, і потребу у пошуку нової ідентичності. Разом з тим, вони можуть отримувати мало розуміння з боку суспільства, “зменшення горя”, мовляв чоловіка можна “замінити”, а кровного родича сина, доньку, брата, сестру неможливо.

У клієнтів нашого проєкту ми спостерігали явище емоційної одночасності (Emotional simultaneity) на ґрунті ідентифікації себе за ознакою пережитого травмуючого досвіду. Особливо це стосується членів родин загиблих. Ця емоційна одночасність спонукала підкреслювати свої зв'язки один з одним і посилювати кордони з іншими. У свою чергу, це призводить до соціальної підтримки, порівняння досвіду та практичної допомоги один одному.

Практичний аспект цього явища полягає в тому, щоб формувати гомогенну (за ознакою пережитого травмуючого досвіду) групу клієнтів на кожному проекті для підвищення ефективності впливу реабілітаційних заходів згідно нашої мети. Зокрема, ми вважаємо за необхідне створювати окремі групи для вдів та для матерів.

Важливим чинником для формування підгруп для роботи з горюванням є також термін часу від моменту загибелі до проекту. Небажано починати роботу з втратою раніше трьох місяців від моменту втрати та об'єднувати у підгрупах удов з свіжими та давніми (більше 2 років) втратами.

Під час проектів з втратами ми будуємо стратегію психологічної допомоги людям, що втратили близьких осіб на дуальній моделі горювання М. Штрюбе, Х.Шут. Ця модель передбачає увагу до двох процесів один з яких зосереджений на переживанні втрати, а другий, паралельний на відновленні.

Для багатьох з наших клієнтів саме відновлення, побудова образу майбутнього є складними завдання. Протягом трьох тижнів ці завдання вирішувались поступово. На першому тижні ми актуалізуємо ці ресурси, які учасниці могли використати тут і тепер і ті ресурси які в них є провідними. На другому тижні у фокусі уваги були ресурси особистості їх використання та розвиток, нові можливості, копінг стратегії. Третій тиждень присвячений образу майбутнього, планів як далеких так і найближчих життєвих завдань.

Супервізії

З перших наших проектів у травні 2022 року ми обов'язково вимагаємо у психологів та методистів щотижневе проведення групових супервізій для команди психологів зайнятих у кожному конкретному проекті. Для проведення професійних супервізій ми домовилися з групою ліцензованих супервізорів про співпрацю.

Впродовж 2025 року на більшості з 20 проектів регулярно відбувалися групові супервізії. 8 супервізорів загалом провели 47,5 годин супервізій.

Спонсори та партнерські організації Програми:

- Фундація «Nova Ukraine» (Каліфорнія, США);
- Фундація єпархії УГКЦ (Філадельфія, США);
- Фундація Майкла Польського» (Чикаго, США);
- Фонд Відродження (Київ, Україна);
- Фундація Марілузі Бек (ФРН);
- Фундація Джеймса Темертея (Торонто, Канада);
- Фундація «Разом» (Нью Джерсі, США);
- Західне управління НГУ (Львів, Україна);
- Територіальна громада м.Долина (Івано-Франківська обл.)
- Фонд перемоги (НГУ)
- Фонд «Соборна Україна»
- Медична клініка «LISOD» (Україна – Ізраїль)
- Громадська організація «Ізраїльські друзі України» (Ізраїль)
- Едуард Шифрін, співпрезидент Вааду України
- Громадська організація «Мабат» (Ізраїль, Кфар-Саба)
- Сім'ї Вишневих та Дубовенко(Сан-Дієго, США);

Партнери Програми:

- Ізраїльська коаліція травми;
- IRIS - Ізраїльський волонтерський проєкт психологічної підтримки постраждалих від війни в Україні;
- Психологічна громадська організація «Блакитний птах» (Київ, Україна);
- Психологічна громадська організація «Вільний Вибір»;
- Інститут психології ім. Г.С. Костюка НАПН України;
- Кафедра психології НаУКМА;
- Центр психології здоров'я (Львів, УКУ);

- Міжнародний інститут післядипломної освіти (Київ, Україна);
- Санаторій «Лісова поляна», підписано меморандум про співпрацю.

1.4. Допомога захисними засобами частинам територіальної оборони (за спеціальним окремим фандрейзингом).

В 2025 році приватні спонсори надали через Ваад фінансову допомогу частинам територіальної оборони.

Спонсори – Алла та Марат Вишневі (Україна / США)

2. ПОСТІЙНО ДІЮЧІ ПРОГРАМИ І ПРОЄКТИ

2.1. РЕСУРСНІ ТА ІНФОРМАЦІЙНО–АНАЛІТИЧНІ ПРОГРАМИ ТА ПРОЄКТИ

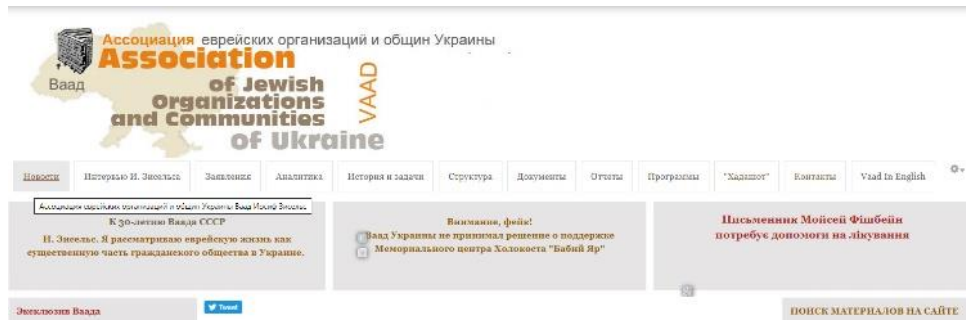
Впродовж 2022 року редактор газети та сайту «Хадашот» Михайло Гольд займався збором свідочств єврейських біженців, і у 2025 році упорядковані інтерв'ю були оприлюднені у вигляді книги «Exodus-2022: Свідчення єврейських біженців російсько-української війни» (Exodus – Вихід).

Спонсори видання:

- Ваад України
- Голландський єврейський гуманітарний фонд (Dutch Jewish Humanitarian Fund JHF)
- Ukrainian Jewish Encounter (UJE) (Канада)

2.1.1. Веб-ресурси Вааду України та його підрозділів

2.1.2.1. Сайт Вааду України <http://vaadua.org> (Керівник проекту – Віта Пасічник, відео-оператор – Альфія Шевченко, технідтримка ресурсу – Сергій Rogozинський).

За десятиліття існування сайт працює в режимі майже щоденного оновлення без перерв на вихідні та свята.

Архів з більш ніж 4000 різних статей та інтерв'ю, який сьогодні розташований на сайті, представляє інтерес для дослідників.

Після повномасштабного вторгнення Росії до України 24-го лютого 2022 року змінився характер публікацій. Головний акцент – на гуманітарній діяльності Вааду. Триває активна робота в на сторінках Ваада в ФБ, з'явилася сторінка програми «Відновлення під час війни», на якій щоденно публікуються репортажі про події, які відбуваються на змінах прогами.

2.2. ПРИОРИТЕТНІ ПРОГРАМИ ВААДУ УКРАЇНИ

2.2.1. Релігійно-общинні програми

2.2.1.1. Збереження єврейської культурної спадщини

2.2.1.1.1. Чернівецький музей історії та культури євреїв Буковини (Директор Музею – Микола Кушнір)

У 2025 році Чернівецький музей історії та культури євреїв Буковини продовжував працювати в режимі «домашній офіс». Щоденного прийому відвідувачів не проводилося. Екскурсії проводилися лише для груп за попереднім замовленням. Всього впродовж року постійною експозицією музею було проведено 4 групових екскурсій.

Основним напрямком роботи була реалізація освітніх проєктів, в основу яких покладена ідея вивчення та популяризація історії євреїв Буковини. Зокрема, продовжувалися роботи з виконання проєкту «Дім пам'яті», який фінансується німецьким фондом «Пам'ять, відповідальність, майбутнє (EVZ)» й передбачає створення веб-документального фільму про історію євреїв Буковини ХХ – поч. ХХІ ст., навчальних застосунків для молоді.

Паралельно музей брав участь у реалізації проєкту Єврейської громади м. Дюссельдорф «Track of Memory III», спрямованого на формування інклюзивної культури пам'яті в молодіжному середовищі України та Німеччини. В рамках цього проєкту на замовлення музею Народним драматичним театром ім. Григорія Агеєва та дитячою театральною студією «Бу-Бу-Бу» Центрального палацу культу м. Чернівці була створена театральна постановка про долю чернівецьких єврейських дітей в роки Голокосту «Піжмурки зі смертю» (режисер – І.Данілін). Прем'єра вистави відбулася 11 квітня 2025 р. Впродовж вересня – грудня 2025 р. було організовано 8 показів вистави для учнів шкіл та студентів м. Чернівці та області. Всього виставу переглянули близько 750 юних глядачів. 7 листопада 2025 р. вистава була показана для школярів і студентів у м. Рівному.

Представники музею брали участь у роботі міжнародної робочої групи з питань збереження та порятунку єврейської історико-культурної спадщини України в умовах війни, створеної з ініціативи Німецької спілки істориків мистецтва при підтримці міжнародної благодійної акції «Ukraine Art Aid Center», керівник - професор Мюнхенського університету Людвіга-Максиміліана Штефан Гоппе.

З ініціативи та рамках роботи вказаної групи спільними зусиллями німецьких та українських фахівців (з українського боку були задіяні М. Кушнір, а також професор Харківської державної академії дизайну та мистецтв Є. Котляр) з метою популяризації єврейської культурної спадщини України в Німеччині була підготовлена виставка «Мальовані молитви: загрожені стінописи у колишніх та діючих синагогах української Буковини». Відкриття виставки відбулося 20 листопада 2025 р. в приміщенні міської та університетської бібліотеки м. Кельн (Німеччина). Показ виставки триває до 20 квітня 2026 р.

Не зважаючи на несприятливі умови у звітному періоді музей зумів відчутно поповнити свою колекцію. Зокрема, у фонди музею поступила (на умовах дарування) колекція цінних документів чернівецької єврейської родини Гахамович (всього – 328 одиниць зберігання).

2.2.1.1.2. Проєкт створення Меморіального музейного центру в будинку «Бейт-Кадішин» на єврейському кладовищі в Чернівцях

Через повномасштабне вторгнення Росії до України 24-го лютого 2022 року проєкт призупинено, об'єкт законсервовано. Впродовж 2022, 2023, 2024, 2025 рр. здійснювалася тільки оплата комунальних витрат.

2.2.1.3. Підтримка програм з юдаїки

2.2.1.3.1. Проєкт «Магістерська програма з юдаїки спільно з НаУКМА» (Керівник – д-р *Сергій Гірік, академічний координатор — Тетяна Бородіна*).

Упродовж 2025 року навчання на магістерській програмі з юдаїки здійснювалося у змішаному режимі. Це було зроблено для забезпечення безпеки викладачів і студентів відповідно о рішення керівництва університету.

В очному режимі читається частина загальноісторичних і методологічних курсів, які забезпечує кафедра історії НаУКМА (частина студентів відвідує їх онлайн або приїжджає на окремі заняття за погодженням із викладачами). Крім того, в очному режимі за потреби й за погодженням між студентом і керівником відбуваються консультації з керівниками магістерських робіт.

У першій половині року (кінець 2024–2025 навчального року) на програмі читалися такі спеціалізовані курси з юдаїки (методологічні й загальноісторичні курси не входять у перелік, хоча в деяких із них присутні теми, пов'язані з єврейськими студіями):

Весняний семестр:

1 рік

- Історія юдаїзму (Ігор Туров, доктор філософських наук)
- Іврит (Ксенія Єрофєєва, випускниця магістерської програми з юдаїки в НаУКМА)
- Їдиш (Софія Корн, випускниця магістерської програми з юдаїки в НаУКМА)

2 рік

- Історія євреїв Східної Європи: раннє середньовіччя (Олег Бубенок, доктор історичних наук, професор)
- Біблійна археологія (Олег Бубенок, доктор історичних наук, професор)
- Хасидизм: історія та віровчення (Катерина Малахова, кандидат філософських наук)
- Їдиш (Софія Корн, випускниця магістерської програми з юдаїки в НаУКМА)

Літній семестр:

1 рік

- Історія юдаїзму (Ігор Туров, доктор філософських наук)
- Іврит (Ксенія Єрофєєва, випускниця магістерської програми з юдаїки в НаУКМА)
- Їдиш (Софія Корн, випускниця магістерської програми з юдаїки в НаУКМА)
- Крім того, у літньому семестрі професор Національного університету «Острозька академія», доктор філологічних наук Дмитро Цолін традиційно прочитав гостьовий курс із арамейської мови для студентів першого року (курс читався як повноцінний гостьовий курс із зарахуванням викладача за сумісництвом).

У другій половині року (осінній семестр 2025–2026 навчального року) читалися такі спеціалізовані курси з юдаїки:

1 рік

- Етногеографія єврейського світу (Олег Бубенок, доктор історичних наук, професор)
- Єврейська палеографія (Олексій Хамрай, доктор філологічних наук, доцент)
- Науково-дослідний семінар з юдаїки (Вступ до юдаїки) (Ігор Туров, доктор філософських наук)
 - Іврит (Ксенія Єрофеева, випускниця магістерської програми з юдаїки в НаУКМА)

2 рік

- Їдиш (Софія Корн, випускниця магістерської програми з юдаїки в НаУКМА)
- Історія євреїв України (Сергій Гірік, кандидат історичних наук)
- Історія Голокосту та антисемітизму (Сергій Гірік, кандидат історичних наук)

На відміну від попередніх років, відповідно до нового стандарту спеціальності «Історія та археологія», запровадженого Міністерством освіти і науки України, до програми включено педагогічну практику (керівник — проф. Наталія Шліхта). У рамках практики студенти розробляли проєкт власного навчального курсу і проводили пробне заняття перед студентами інших курсів (МП «Юдаїка», МП «Історія» ао бакалаврської програми «Історія»). Курс формально не є спеціалізованим курсом із єврейських студій, однак є корисним для формування у випускників викладацьких навичок і вміння публічно представляти результати своєї праці.

У студентів другого року відповідно до навчального плану заняття в літньому семестрі відсутні, оскільки вони у квітні–червні завершували свої магістерські роботи й готувалися до захисту.

Викладання курсів із дисциплін, не пов'язаних із юдаїкою (курси загальноісторичного й методологічного характеру), забезпечують штатні викладачі кафедри історії.

У червні 2025 року програма випустила двох випускників, які отримали дипломи магістрів історії в галузі юдаїки (*примітка: випуск 2025 — це набір 2023, який був найскладнішим за історію програми, оскільки відбувався в умовах невизначеності, пов'язаної з одним із найважливіших етапів повномасштабної війни; уже наступний набір [2024, мають закінчити програму 2026 року] суттєво покращився [5 студентів], як і набір 2025 [6 студентів, мають закінчити програму 2027 року]*).

Новину про захист дипломних робіт, інформацію про їхні теми й наукових керівників оприлюднено на сторінці програми у Facebook: <https://www.facebook.com/photo/?fbid=1245789530667207&set=a.210626680850169>. Захист відбувся 11 червня в дистанційному форматі.

Теми магістерських робіт

- **Дмитро Грицак** (тема роботи: «Соціально-економічне, релігійне та культурне життя євреїв Глухова (друга половина XIX – початок XX ст.)»); науковий керівник — кандидат історичних наук Сергій Гірік);
- **Галина Громік** (тема роботи: «Хасидизм на шпальтах єврейської російськомовної преси Одеси (1860-ті – 1870-ті рр.)»); наукові керівниці — кандидатка філософських наук Катерина Малахова і докторка історичних наук, професорка Валентина Шандра.).

МАГІСТЕРСЬКА ПРОГРАМА з ЮДАЇКИ В НАУКМА

Одразу після захисту магістерської роботи **Галина Громік** була прийнята на посаду молодшого наукового співробітника до відділу фонду юдаїки Інституту рукопису Національної бібліотеки України ім. В. І. Вернадського (одного з трьох найбільших у світі сховищ матеріалів, пов'язаних із єврейською історією і культурою).

2. Вступна кампанія

Вступна кампанія в університеті відбувалася згідно з планом, хоча її проведення було ускладнено воєнним станом. У межах вступної кампанії програма провела день відкритих дверей (онлайн) за участі викладачів, випускників минулих років і студентів. Крім того, представники програми двічі взяли участь у загальноуніверситетських днях відкритих дверей НаУКМА (AbitFest).

За підсумками вступної кампанії у НаУКМА на програму вступили шестеро студентів.

У липні в дистанційному режимі (у зв'язку з продовженням воєнного стану) відбулася традиційна літня музейно-архівно-бібліотечна практика для студентів першого року навчання. Під час неї студенти змогли ознайомитися з колекціями рукописів, стародруків і музейних предметів із юдаїки та поспілкуватися зі співробітниками десяти музейних, бібліотечних і архівних установ Києва і Львова. Навчальну практику проводила директор Музею НаУКМА і Центру орієнталістики імені Омеляна Пріцака НаУКМА Таїсія Сидорчук. Поряд із тим, студенти, які перебували в Києві, під час практики мали змогу фізично ознайомитися з колекцією Центру орієнталістики імені Омеляна Пріцака в НаУКМА, яким керує Таїсія Сидорчук. Це фактично змінило формат практики на гібридний.

У 2025 відповідно до наказу президента НаУКМА здійснювалася робота над акредитацією програми на наступний період (термін дії попереднього сертифікату про акредитацію спливає 2026 року). Над пакетом документів працювала робоча група у складі: Сергій Гірік (академічний керівник програми), Тетяна Бородіна (випускниця програми, академічний координатор програми), Катерина Диса (гарант програми з боку НаУКМА, доцент кафедри історії НаУКМА). На початку 2026 відбувався візит експертів від НАЗЯВО на програму.

Упродовж 2025 р. магістерська програма проводила активне просування в соціальних мережах (зокрема, через Facebook), де публікувала інформацію про програму, діяльність її викладачів тощо, з метою залучення зацікавленої в академічній юдаїці аудиторії й пошуку потенційних студентів. Станом на кінець 2025 року на сторінці Facebook було зареєстровано бл. 2000 фоловерів (підписників).

Під час вступної кампанії літа 2025 матеріали про прийом студентів поширювалися в закладах вищої освіти та єврейських громадах у Києві, Одесі та інших регіонах (як офлайн,

так і онлайн через розсилки, рекламу в соціальних мережах, профільні історичні і краєзнавчі спільноти і спільноти університетів у соцмережах).

3. Публічна активність викладачів програми

Академічний керівник програми Сергій Гірік періодично дає інтерв'ю українським ЗМІ на теми, пов'язані з історією євреїв України. У 2025 він дав одне велике інтерв'ю з історії взаємин між українцями і євреями (редакційна назва «Чи був Петлюра антисемітом?») стосується лише одного з питань, що порушувалися в розмові):

Ефір відбувся на Радіо NV 6 січня 2025 року. Запис: <https://www.youtube.com/watch?v=jOqONxysrzY>

Викладачі програми Сергій Гірік, Катерина Малахова і Таїсія Сидорчук є членами комітету Премії імені Шолом-Алейхема, яку щороку присуджує Національне агентство України з питань мистецтв та мистецької освіти. У 2025 вони взяли участь в обговоренні висунутих на премію творів (лауреатом став одеський письменник Леонід Лейдерман). На прохання Національного агентства України з питань мистецтв та мистецької освіти Сергій Гірік відвідав присвячений лауреатові захід в Одеській національній науковій бібліотеці 2 березня 2025 року (у річницю від дня народження Шолом-Алейхема) і представив лауреата одеситам (інформаційний матеріал про захід: <https://chornomorka.com/archive/22537/a-171404.html>).

2.2.1.4. Підтримка общинного і релігійного життя

2.2.1.4.1. Допомога в придбанні і доставці маці (детальніше див. п.1.2)

2.3. Міжнародні програми і проєкти Вааду України

Міжнародні проєкти і програми Ваад України здійснює через Конгрес національних громад України (виконавчий директор – к.ф.н. Тетяна Мураткіна).

2.3.1. Конгрес національних громад України (КНГУ) є всеукраїнською громадською некомерційною організацією, що представляє інтереси етнічних спільнот України, створеною з метою об'єднання зусиль у сфері захисту прав меншин, збереження культури та мови етнічних спільнот, їх інтеграції в громадянське суспільство України, виховання толерантності й протидії ксенофобії.

КНГУ з 2002 р. займається проєктами для української молоді, метою яких є виховання міжнародної й міжрелігійної толерантності.

Ваад України є співзасновником КНГУ і забезпечує базове фінансування діяльності та проєктів організації.

2.3.1.1. Програма моніторингу злочинів на ґрунті ненависті (керівник – В'ячеслав Ліхачов).

Впродовж 2025 року продовжувався постійний моніторинг проявів антисемітизму в Україні. За результатами моніторингу у 2025 р. було зафіксовано незначне збільшення кількості антисемітських інцидентів порівняно з 2024 та 2023 роками. Проблемою залишається неналежна кваліфікація правопорушень (без урахування мотиву ненависті). Однак, розкриття злочинів на ґрунті антисемітизму відносно високе.

На початку 2026 р. було підготовлено огляд проявів антисемітизму, зафіксованих у 2025 році.

Крім того, у 2025 році було підготовлено фундаментальну доповідь про сучасний стан української єврейської громади, яка висвітлює такі аспекти, як демографія, діяльність організованих общинних інститутів, досягнення та потреби, а також вплив війни.

3. Центр досліджень історії та культури східноєвропейського єврейства НаУКМА (директор центру – Леонід Фінберг)

Центр досліджень історії та культури східноєвропейського єврейства є науковою та культурно-просвітницькою установою в галузі юдаїки, що працює у структурі Національного університету «Києво-Могилянська академія».

Підготовка та видання книги «Століття присутності. Єврейський світ в українській короткій прозі 1880-х–1930-х»

В антології зібрано майже пів сотні українських новел і оповідань на єврейську тематику. Написані впродовж половини століття, у 1880-х–1930-х рр., вони охоплюють кілька літературних поколінь, широку географію і спектр історичних подій. Революції, погроми, Перша світова війна, соціалістичні ілюзії, більшовизм, «ренесанс української культури», сталінський терор і Голодомор, за якими на горизонті видніє Друга світова війна і Голокост — а на їхньому тлі життя, сім'я, праця, сміх, любов і ненависть відобразились у літературі. Представлені естетично, стильово й тематично розмаїті тексти Івана Франка, Агатангела Кримського, Наталії Кобринської, Богдана Лепкого, Осипа Маковея, Модеста Левицького, Михайла Коцюбинського, Леоніда Первомайського, Олександра Копиленка, Леоніда Пахаревського, Степана Васильченка, Кліма Поліщука, Володимира Леонтовича та інших. Знайомство з ними розширить обрії розуміння української літератури й українсько-єврейських контактів.

Упорядниця, редакторка, авторка передмови і вступних приміток — Христина Семерин

Підготовка та видання книги «Пасхальна Гагада. Советська версія»

Видання пропонує ознайомитися з двома основними версіями «червоних гагадот», що були частиною советського антирелігійного проекту. На відміну від традиційної Гагади на свято Песах, ці невеличкі «роздаткові матеріали», створені у 20-ті роки минулого століття, мали поступово підмінити основні релігійні поняття, аби звернути народні маси на шлях відторгнення релігії і, відтак, призвести до занепаду й маргіналізації юдаїзму, як і всіх інших релігій у СРСР. За висловом упорядниці й авторки передмови Анни Штерншис, «Червона Гагада — це релікт неіснуючої більше цивілізації. Це — один із яскравих залишків їдишської культури СРСР. Населення, яке могло сприймати ці матеріали в їхній оригінальній формі, здебільшого вже немає. Маємо надію, що ця публікація допоможе краще зрозуміти єврейське життя в СРСР в період 1920-х років».

Підготовка та видання книги «Маніфести та документи єврейського авангарду»

Видання пропонує першу наявну в перекладі з їдишу добірку програмових документів їдишського авангарду: художників, критиків, письменників, поетів та митців широкого профілю, що осмислювали становлення і шляхи подальшого розвитку єврейського мистецтва. Їдишомовний дискурс єврейського мистецтва постає у хронологічному й тематичному порядку, відкриваючи читачеві широку панораму початку ХХ століття, з усім її новочасним різноманіттям. Рефлексії, роздуми, рецензії, критика й реакція на критику, міркування про «шляхи

єврейського мистецтва» і «завдання єврейського мистця» — з усім цим україномовний читач має змогу вперше ознайомитися, аби отримати уявлення чи зрозуміти досконаліше калейдоскопічність, багатоголосся, особистісні й інтертекстуальні контакти їдишомовних мистців у 1900-1930-ті роки, що відбувалося близько й далеко, та повсякчас мали в собі дещо, що може відгукнутися.

Видання розраховане на широке коло поціновувачів мистецтва, на людей, знайомих із єврейським мистецтвом чи з мистецтвом авангарду.

Підготовка та видання книги Івана Монолатія «Виконавець слова. Яків Оренштайн. Український видавець на перехрестях культур, ідеологій та політики»

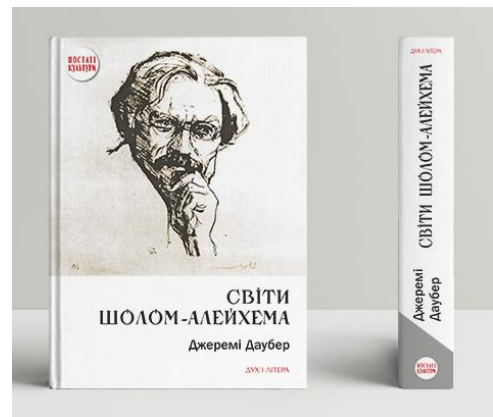
Головний герой цієї біографії – Яків Оренштайн – син народу Книги, дитина книгаря-комівояжера та єврейки-горянки. Його життя і праця пройшли в кількох державах – Австро-Угорській та Російській імперіях, Українській та Західноукраїнській Народних Республіках, Веймарській республіці, Другій Речі Посполитій та Третьому Рейху. За свою видавничу діяльність він став заручником російського окупаційного режиму, його оголосили шпигуном, звинуватили у політичній неблагонадійності та зраді державі. Він співпрацював з інститутами української еміграції, купував літаки для УНР, був дипломатичним

радником й посередником між Українською військовою організацією та єврейськими міжнародними організаціями, підтримав ідею створення українського університету. Однак найбільше він спричинився до промоції української книжки у тогочасному світі як засновник і власник коломийської «Галицької накладні» та берлінської «Української накладні». Вже за свого життя Яків Оренштайн став живою легендою. Про життєпис відомого українського видавця єврейського роду розповідає ця книжка з серії «Постаті культури».

Підготовка та видання книги Джеремі Даубера «Світи Шолом-Алейхема»

На позір здається, ніби класик єврейської літератури Шолом-Алейхем добре відомий широкому загалу. Але насправді доробок письменника наразі доступний нам хіба на дрібку. Праця Шолома Рабиновича, який вигадав собі веселий псевдонім «Добридень», так тісно перепліталася з його особистістю, що народжувався окремий світ, де сама фігура автора являє суміш реальної людини й містифікованого, а подекуди аж міфічного персонажа.

Професор Джеремі Даубер переповідає життєвий і творчий шлях «людини, яка вмщувала цілий народ, яка була їдишландом», спираючись на міцну джерельну основу — при цьому, переймаючись художнім світом свого героя, «театралізує» біографію за формою. Прискіпливий дослідник із трактату Даубера дізнається неймовірну кількість фактів, а закоханий у слово й оповідку читач порине в тонкощі історій багатогранного Тев'є, мрійника Менахема-Мендла, безжурного сироти Мотла, мешканців дивовижної Касрилівки — і не тільки. «Світи Шолом-Алейхема» — це перша ґрунтовна біографія великого письменника, видана українською мовою.

Підготовка та видання книги Сільвії Куртін-Денамі «Три жінки в темні часи: Едіт Штайн, Ханна Арендт, Сімона Вайль, або Amor fati, amor mundi»

За словами Вальтера Беньяміна, «писати історію – це надавати датам обличчя». Щоб уособити десятиліття брехтівських похмурих часів (1933–1943), філософиня та перекладачка Ханни Арендт Сільвія Куртін-Денамі обрала три видатні постаті – жінок, єврейок і філософинь – чие життя та думки були нерозривно пов’язані з потрепаннями їхньої епохи.

Едіт Штайн, учениця Гуссерля та авторка книжки «Наука Хреста», загинула в Аушвіці у 1942 році. Ханна Арендт, учениця Гайдеггера та Ясперса, авторка книжки «Айхман в Єрусалимі», захопилася історією та політикою з приходом Гітлера до влади. Сімона Вайль, авторка книжки

«Сила тяжіння і благодать», мала запекло антиюдейські погляди, але водночас й сумніви на порозі лона Католицької церкви.

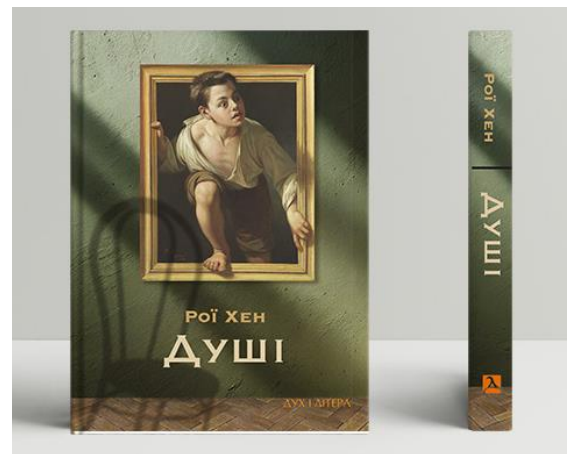
Глибоко залучені в події свого часу, ці три видатні філософині ХХ століття намагалися осмислити його: аналізували фашизм, імперіалізм, антисемітизм і тоталітаризм, а також досліджували взаємозв’язок політики та релігії. Вони втілювали думку Ханни Арендт: «людина є тим, що вона переживає».

Перебуваючи у вимушеному вигнанні, вони зіштовхнулися не лише з інтелектуальним викликом зрозуміти жажливу реальність, а й із глибокою особистою потребою примиритися з нею. Кожна обрала свій шлях: Едіт Штайн прийняла неминучість стоїчно, сповідуючи Amor fati (любов до долі), так само як і Сімона Вайль, яка у цьому питанні посилалася на Розу Люксембург. Натомість Ханна Арендт вірила в здатність людства до дивовижного оновлення – Amor mundi (любов до світу), яке, на її думку, є рушійною силою змін.

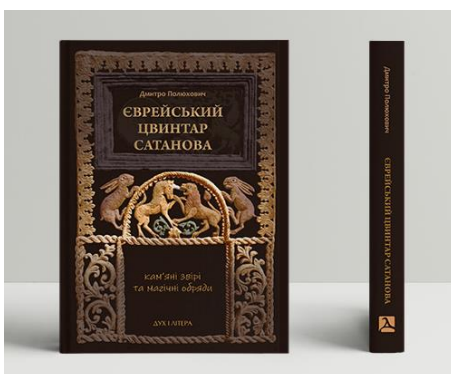
Підготовка та видання книги Рої Хена «Душі»

Головний герой цієї книги — Гріша, дивакуватий 39-річний чоловік, який живе в сучасному Ізраїлі, але насправді він мандрівник у часі. Ось уже чотириста років його душа, переселяючись із тіла в тіло, блукає різним епохами і країнами. Одного дня Гріша сідає за комп’ютер і починає писати історію своїх минулих життів...

«Душі» — роман-карнавал, в якому змішалися часи і стилі. Це смішна й водночас щемлива розповідь про відчайдушну спробу знайти сенс людського існування та відшукати хоча б одну споріднену душу, яка тебе зрозуміє.

Підготовка та видання книги Дмитра Полюховича «Єврейський цвинтар Сатанова. Кам’яні звірі та магичні обряди»

Це видання є першою у світі своєрідною енциклопедією єврейської некрополістики. Тут детально розглянуто майже всі сюжети, що зустрічаються в оздобленні надгробків-мацев на теренах України, їхнє значення, прихований зміст та походження. Представлені барельєфи – це не просто красивий і високохудожній декор, а й алегоричне втілення духу, життя і віри євреїв минулого, їхнього очікування на прихід Машіаха, віри у вічне життя та майбутнє воскресіння мертвих. За допомогою низки символічних зображень ці оздоблення також розповідають про заслуги, чесноти і статус небіжчика. Детальному

поясненню цих алегоричних та метафоричних зображень і присвячене запропоноване дослідження.

За основу взято давній некрополь містечка Сатанова, що на Хмельниччині. Він слугував місцевій громаді від другої половини XVI й до середини XX ст., аж поки ця громада, що була чи не найповажнішою на Поділлі, не була знищена кривавою хвилею Голокосту.

Цей цвинтар по праву вважається одним із найцікавіших і найбільш мистецьки вартісних єврейських кладовищ Європи, а його ділянка з надгробками XVII – початку XIX ст. (на цей період припадає пік розквіту єврейського каменерізного мистецтва) є справжнім художнім музеєм під відкритим небом.

Підготовка та видання книги Моше Росмана «Наскільки єврейською є єврейська історія?»

Перед вами – переклад книги знаного дослідника єврейської історії та культури Моше Росмана, присвяченої впливам теоретичних інновацій постмодерної епохи на академічну юдаїку. Тексти автора, що ввійшли до складу цього видання, піднімають фундаментальні питання щодо способів інтерпретації єврейської історії, ілюструють спроби методологічних нововведень при дослідженні окремих тем, звертаються до дискусій про взаємовпливи між єврейською та іншими культурами. Ця унікальна в своєму роді праця історика та інтелектуала буде корисною як для спеціалістів з юдаїки, так і для широкого кола читачів, яких цікавлять питання гуманітарних наук.

Підготовка та видання книги Григорія Кановича «І нема загратованим раю»

Ця книжка — психологічний роман-притча про втрату й повернення себе, про те, як кров і мова, навіть зражені, зрештою прориваються назовні. Через долю Мирона Дорського — присяжного повіреного, який зрікся свого народу заради привілеїв і місця серед владних, автор проводить читача тернистим шляхом морального прозріння. Від відступництва до самопожертви, від мовчазної зради до голосу правди. Події розгортаються на тлі суспільних зрушень напередодні Першої російської революції 1905 року, коли питання вибору — ким бути і з ким бути — стоїть не лише перед героями, а й перед цілими народами. У центрі оповіді —

єврейська спільнота, якій доводиться захищатися від наклепів, котрими здавна виправдовували від найменших єврейських погромів до Шоа: ідеться, зокрема, про антисемітський міф ритуальних убивств євреями християн.

Г. Канович не просто зберігає пам'ять. Він демонструє, що навіть у передсмертному жаху люди прагнуть залишити щось живе — молитву, спогад, жарт, навіть обурення. Єврейська історія тут — це історія знищення і водночас опору: не зброєю, а словом, духом, пам'яттю. Цей роман є роздумом про ідентичність, відчуження і ціну повернення. Бо навіть якщо втік із табору гнаних, правда завжди наздожене і нагадає, що загратованим раю нема.

Підготовка та видання книги Григорія Фальковича «У Всесвіті, на сонячному боці: Вибрана лірика»

Перед читачем – нова книжка «дорослої» філософської лірики визнаного класика української дитячої літератури Григорія Фальковича (нар. 1940). Вона проводить нас біблійними шляхами крізь роки воєн і катастроф, часи нетривкого затишшя, допомагає, всупереч усьому, вижити, вистояти і не втратити дароване нам світло. До книжки увійшли давні та найновіші твори,

незмінна ознака яких – витонченість і глибина, багатомірність душевного переживання та інтонаційна точність мовного малюнку. Ця поезія запрошує дослухатися до власної ніжності, вразливості, людяності, відсторонитися від мороку, відшукати шляхи єднання зі Всесвітом – залишитися на сонячному боці. В оформленні обкладинки використано фрагмент картини Матвія Вайсберга «Янгол з менорою» (1990).

Проект перекладу Тори українською мовою. Книга Берешіт.

У межах проекту перекладу Тори українською мовою завершилася робота над першою книгою — *Берешіт*. Проект перебуває у процесі подальшого розвитку та підготовки наступних частин. Паралельно з перекладацькою діяльністю проводяться регулярні консультації з рабинами та науковцями з метою забезпечення точності й відповідності тексту релігійній традиції та сучасним науковим підходам. Також здійснюється ґрунтовна редакторська робота, спрямована на вдосконалення стилю, термінології та загальної якості українського перекладу.

Початок роботи над перекладом з івриту на українську оповідань Шмуеля Йосифа Агнона

Було розпочато роботу над перекладом оповідань лауреата Нобелівської премії Шмуеля Йосифа Агнона. Ключовим результатом є визначення корпусу текстів для перекладу та проведення попереднього літературного й філологічного аналізу обраних творів для забезпечення точності та стилістичної адекватності. Розпочато перемовини з правовласниками щодо придбання прав на український переклад. Перекладені оповідання Ш. Й. Агнона після видання стануть ключовим навчальним матеріалом у курсах з історії івритомовної літератури, компаративістики та юдаїки. Тексти забезпечать студентів першокласним джерелом для аналізу літературних прийомів та стилістики модернізму у єврейській прозі. Крім того, сам процес роботи над перекладом слугує практичною школою для магістрів та аспірантів, що спеціалізуються на художньому перекладі з івриту. Це сприяє формуванню нового покоління фахівців у галузі перекладознавства та філології.

Проект Віртуального музею єврейської історії та культури (jewishart.com.ua)

У звітний період було продовжено роботи зі створення Віртуального музею єврейської історії та культури (jewishart.com.ua), спрямованого на популяризацію та осмислення єврейської культурної спадщини України. Наразі на платформі представлені тематичні зали, зокрема «Шолом-Алейхем», «Мистецтво початку ХХ ст.», «Київська колекція», «Синагоги», «Штетл», «Єврейські адреси України», «Архіви єврейських письменників» та інші. Упродовж звітного періоду було підготовлено та додано нові експозиційні розділи, присвячені спадщині Мойсея Береговського, а також трагічним сторінкам історії Бабиного Яру, що розширює тематичне наповнення музею та поглиблює його науково-просвітницький потенціал.

Книжки проекту «Піжамна бібліотека» за 2025 рік:

1. «Рік із Шайні» (Shani's Shoebox)
2. «Сукка в коробці» (Moving Box Sukkah)
3. «Ці та велитенська менора» (Yitzi and the Giant Menorah)
4. «Шмулик красить місто» (Shmulik Paints the Town)
5. «Джень Ю і змія» (Zhen Yu and the Snake)
6. «Шапочка для пані Голдман» (Hat for Mrs Goldman)
7. «Чого забажав Йоха» (Joha Makes a Wish)
8. «Маска Нево» (Nevo's Mask)
9. «Тиранозавр і його цорес» (Tyrannosaurus Tsuris)

10. «Знайдено» (Found)

Співпрезиденти Вааду України
Едуард Шифрін, Йосиф Зісельс

Програмний директор Людмила Бразінська